

ปัญหาและความท้าทายทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล¹

สุพรรณษา สิริมาวงศ์สกุล²

บทคัดย่อ

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและความท้าทายทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 4 ลักษณะ 2 ว่าด้วยการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง และพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมาย ความเป็นมาเกี่ยวกับการบังคับคดี หลักการ ทฤษฎี แนวทาง มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล โดยศึกษากฎหมาย วิธีการ และขั้นตอนของการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัลของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศนิวซีแลนด์ ประเทศบราซิล ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่การสืบทรัพย์สิน การยึดทรัพย์สิน การอายัดทรัพย์สิน และการขายทอดตลาด เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ ขั้นตอนและวิธีการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัลระหว่างประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะ แนวทางการปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ระเบียบ และวิธีปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบททางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป

คำสำคัญ: การบังคับคดี ,สินทรัพย์ดิจิทัล ,การยึดทรัพย์สิน ,การอายัดทรัพย์สิน ,การขายทอดตลาด

---

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาและความท้าทายทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ อาจารย์ ดร.พิรพงษ์ จงไพศาลสกุล และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ สุเมธ จานประดับ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สลิล สิริพิฑูร

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนภูมิภาค) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Abstract

This study examines the legal issues and challenges concerning the enforcement of civil judgments against digital assets under the Civil Procedure Code, Book 4, Title 2 (Execution of Judgments or Orders), and the Emergency Decree on Digital Asset Businesses B.E. 2561 (2018). The objective is to analyze the definitions, historical background, principles, theories, and legal measures related to digital asset enforcement. The research conducts a comparative analysis of the laws, methods, and procedures for digital asset enforcement in foreign jurisdictions—specifically New Zealand, Brazil, Switzerland, and the United States. The scope of the study covers the entire enforcement process, including asset tracing, seizure, attachment, and public auction. By comparing Thailand’s legal framework with international standards, this study aims to provide recommendations for amending laws, regulations, and practical procedures. The goal is to enhance the efficiency of digital asset enforcement and ensure its compatibility with the evolving technological landscape.

Keywords: Enforcement of Judgments, Digital Assets, Seizure of Assets, Attachment of Assets, Public Auction

1. บทนำ

เมื่อโลกมีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว การเกิดขึ้นของเทคโนโลยีบัญชีแยกประเภทแบบกระจายศูนย์ (Distributed Ledger Technology: DLT) หรือที่รู้จักกันในนาม “บล็อกเชน (Blockchain)” ได้นำมาซึ่งนวัตกรรมทางการเงินรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า สินทรัพย์ดิจิทัล³ ซึ่งประเทศไทยยอมรับการมีอยู่ของสินทรัพย์ดิจิทัลโดยมีการตราพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ขึ้นเพื่อกำกับดูแลการประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ทำให้สินทรัพย์ดิจิทัลเป็นทรัพย์สินที่สามารถถือครอง แลกเปลี่ยน และมีมูลค่าทางเศรษฐกิจ⁴ ซึ่งสินทรัพย์ดิจิทัลนั้นมีความหลากหลายทั้งคริปโทเคอร์เรนซี โทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์ โทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุน และโทเคนที่ไม่อาจทดแทนกัน⁵ แต่การบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของประเทศไทยยังคงตั้งอยู่บนมโนทัศน์ของทรัพย์สินที่มีลักษณะจับต้องได้ โดยอาศัยกลไกการตรวจสอบผ่านนายทะเบียนหรือสถาบันการเงินซึ่งทำหน้าที่เป็นบุคคลภายนอกที่ควบคุมทรัพย์สินดังกล่าว⁶ ย่อมทำให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายอย่างมีนัยสำคัญในชั้นบังคับคดี แม้ศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลูกหนี้ชำระหนี้แล้วก็ตาม หากลูกหนี้ถือครองทรัพย์สินในรูปแบบดิจิทัล ก็ไม่อาจดำเนินการบังคับคดีตามวิธีการและขั้นตอนที่กำหนดไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้ จึงทำให้เกิดปัญหาและความท้าทายทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัลที่สำคัญ คือ ปัญหาสินทรัพย์ดิจิทัลที่ควรอยู่ในขอบเขตของการบังคับคดี ปัญหาลักษณะของสินทรัพย์ดิจิทัลที่อาจบังคับคดีได้ และปัญหากระบวนการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล

การศึกษาปัญหาและความท้าทายทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแสวงหาแนวทางในการพัฒนากฎหมาย ระเบียบ ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการบังคับคดี

---

³ Dmitry Kochergin, “Crypto-Assets: Economic Nature, Classification and Regulation of Turnover,” *International Organisations Research Journal* 17, 3 (2022): 76.

⁴ พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 27 ก (13 พฤษภาคม 2561), มาตรา 3.

⁵ EU Blockchain Observatory and Forum, *NFT – Legal Token Classification* (Brussels: European Commission, 2022), pp. 2 - 3.

⁶ ไพโรจน์ วายุภาพ, คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 4 วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษา และการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง (กรุงเทพมหานคร: บริษัท กรุงสยาม พับลิชชิ่ง จำกัด, 2561), หน้า 270 - 272.

กับสินทรัพย์ดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพ เป็นการสร้างหลักประกันว่าไม่ว่าทรัพย์สินของลูกหนี้จะอยู่ในรูปแบบใดก็ต้องอยู่ภายใต้การบังคับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งอย่างเท่าเทียมกัน

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาปัญหาและความท้าทายทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปัญหาและความท้าทายทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางและมาตรการทางกฎหมายในการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัลในต่างประเทศและประเทศไทย

2.3 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและความท้าทายทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล

2.4 เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ระเบียบ และวิธีปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีสินทรัพย์ดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบททางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป

3. วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มุ่งเน้นการวิเคราะห์กฎหมาย ข้อบังคับ และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการศึกษาคำพิพากษาศาลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและน่าเชื่อถือ โดยศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ บทความทางวิชาการ รายงานการวิจัย เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุดสถาบันต่าง ๆ ตลอดจนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ในเว็บไซต์ต่าง ๆ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 4 ลักษณะ 2 ว่าด้วยการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง และพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 โดยนำข้อมูลที่ได้มาทำการศึกษา

เรียบเรียงและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อหาข้อสรุปของการศึกษาและแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยมี การตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของข้อมูลดังกล่าวตลอดเวลาที่ศึกษา

4. หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล

การวิเคราะห์ปัญหาและความท้าทายทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล ซึ่งการ บังคับคดีถือเป็นหัวใจสำคัญและเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง ที่จะทำให้คำ พิพากษาของศาลเกิดผลบังคับใช้ได้จริงและสัมฤทธิ์ผลตามเจตนารมณ์แห่งกฎหมาย เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตามคำ พิพากษาได้รับการชำระหนี้และเยียวยาความเสียหายตามสิทธิที่ตนพึงมี จำเป็นต้องอาศัยหลักการ และ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่าง หลักการบังคับคดีแบบเดิมกับความท้าทายที่เกิดจากสินทรัพย์ดิจิทัลในสมัยใหม่ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ ประเด็นปัญหา และแนวทางการพัฒนากฎหมายของประเทศไทยเพื่อรองรับการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล ให้มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

หลักนิติรัฐ (Rule of Law) อัลเบิร์ต เวเน่ ไคซี นักนิติศาสตร์ชาวอังกฤษได้อธิบายไว้ว่าเป็น หลักการใช้อำนาจรัฐต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย⁷ มีความชอบด้วยกฎหมาย โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ในบริบทของกระบวนการบังคับคดี หลักนิติรัฐสะท้อนผ่านอำนาจหน้าที่ของรัฐในการบังคับให้คำพิพากษา ของศาลเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง⁸ เพื่อคุ้มครองสิทธิของเจ้าหน้าที่และรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของ กระบวนการยุติธรรม

หลักความรับผิดชอบทางทรัพย์สินของลูกหนี้ กำหนดให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบชำระหนี้ด้วยทรัพย์สิน ทั้งหมดของตน เว้นแต่ทรัพย์สินบางประเภทที่กฎหมายบัญญัติยกเว้นไว้ หลักการนี้สะท้อนแนวคิดว่า ทรัพย์สินของลูกหนี้เป็นหลักประกันทั่วไปแก่เจ้าหน้าที่⁹ อย่างไรก็ตาม เมื่อทรัพย์สินของลูกหนี้เปลี่ยนแปลงไป

⁷ A. V. Dicey, **Introduction to the Study of the Law of the Constitution**, 8th ed. (London: Macmillan, 1915), pp. 107 - 110.

⁸ LawTeacher, **The Rule of Law Lecture** [Online], Available URL: <https://www.lawteacher.net/lectures/public-law/the-rule-of-law>, 2025 (October, 25).

⁹ Code civil (France), article 2284.

อยู่ในรูปแบบของสินทรัพย์ดิจิทัล จะถือว่าเป็นทรัพย์สินของลูกหนี้ที่สามารถบังคับคดีได้หรือไม่ หากกฎหมายไม่ยอมรับสินทรัพย์ดิจิทัลให้อยู่ภายใต้หลักความรับผิดชอบทางทรัพย์สิน ย่อมทำให้หลักการดังกล่าวสูญเสียความสมบูรณ์ และเปิดช่องให้ลูกหนี้เลือกถือครองทรัพย์สินในรูปแบบดิจิทัลเพื่อหลีกเลี่ยงการบังคับคดีได้

หลักศุภนิติกระบวนการ (Due Process of Law) เป็นหลักการที่มุ่งคุ้มครองสิทธิของคู่ความในกระบวนการยุติธรรม โดยกำหนดให้การใช้อำนาจของรัฐต้องเป็นไปอย่างเป็นธรรม มีขั้นตอนที่ชัดเจน และไม่ละเมิดสิทธิของบุคคลเกินสมควร ในกระบวนการบังคับคดี หลักศุภนิติกระบวนการมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการยึดอายัด หรือจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้เป็นการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินโดยตรง การบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัลจึงต้องมีความเหมาะสมและไม่เกินความจำเป็น¹⁰ หากขาดกรอบกฎหมายที่ชัดเจน อาจก่อให้เกิดปัญหาการละเมิดสิทธิของลูกหนี้ ในทางกลับกัน หากรัฐไม่สามารถบังคับคดีได้เลยเพราะขาดกลไกที่เหมาะสม ก็ย่อมกระทบต่อสิทธิของเจ้าหนี้เช่นเดียวกัน

หลักความได้สัดส่วน เป็นหลักการที่ใช้ควบคุมการใช้อำนาจของรัฐให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยมาตรการที่รัฐเลือกใช้ต้องไม่เกินความจำเป็นและไม่เป็นการละเมิดต่อสิทธิมนุษยชน¹¹ ซึ่งสินทรัพย์ดิจิทัลนั้นมีความผันผวนของมูลค่าสูง เพื่อคุ้มครองลูกหนี้ไม่ให้ได้รับผลกระทบเกินสมควร เช่น การยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ¹² หลักความได้สัดส่วนจึงเป็นกลไกสำคัญที่รักษาสมดุลระหว่างการบังคับตามสิทธิของเจ้าหนี้กับการคุ้มครองสิทธิในศักดิ์ศรีของลูกหนี้

ทฤษฎีการบังคับชำระหนี้ การบังคับคดีเป็นทั้งสิทธิของเจ้าหนี้และหน้าที่ของรัฐภายใต้การกำกับของศาล ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของระบบยุโรป โดยเฉพาะเยอรมนีและฝรั่งเศสที่ถือว่าการบังคับคดีเป็นการขยายผลของคำพิพากษา หลักทฤษฎีนี้ช่วยอธิบายบทบาทของเจ้าพนักงานบังคับคดีในฐานะตัวแทนของรัฐผู้ใช้อำนาจเพื่อธำรงความศักดิ์สิทธิ์ของกระบวนการยุติธรรม¹³

---

¹⁰ Alec Stone Sweet and Jud Mathews, “Proportionality Balancing and Global Constitutionalism,” *Columbia Journal of Transnational Law* 47, 1 (2008): 75 -77.

¹¹ European Commission Of Human Rights Application No. 22774/93.

¹² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, มาตรา 301.

¹³ Rene David and John E. C. Brierley, *Major Legal Systems in the World Today: An Introduction to the Comparative Study of Law* (London: Stevens & Sons, 1968), pp. 73 - 79.

ทฤษฎีทรัพย์สิน จอห์น ล็อก อธิบายว่า ทรัพย์สินเป็นผลจากแรงงานของมนุษย์ และรัฐมีหน้าที่คุ้มครองสิทธิดังกล่าวในฐานะสิทธิธรรมชาติ¹⁴ โดยมนุษย์มีสิทธิครอบครองสิ่งที่ตนได้สร้างหรือแปรรูปด้วยแรงงานของตน และรัฐมีหน้าที่คุ้มครองสิทธินี้โดยไม่อาจพรากได้ เว้นแต่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมภายใต้กฎหมาย¹⁵ ดังนั้นการบังคับคดีจึงเป็นกลไกของรัฐในการทำให้สิทธิในทรัพย์สินได้รับการเคารพและคุ้มครองอย่างแท้จริง

ทฤษฎีสิทธิในสินทรัพย์ดิจิทัล เคลวิน โลว์ และเมกุมิ ฮาระ อธิบายว่า สินทรัพย์ดิจิทัล เช่น บิตคอยน์ มิได้ดำรงอยู่ในฐานะวัตถุที่จับต้องได้ แม้จะอยู่ในรูปของข้อมูลบนบัญชีแยกประเภทดิจิทัล ซึ่งต้องอาศัยสิทธิการควบคุมผ่านไพรเวทคีย์ แทนการถือครองทางกายภาพ¹⁶

หลักการและทฤษฎีเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษา ซึ่งช่วยให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบังคับคดีแบบเดิมกับความท้าทายที่เกิดจากสินทรัพย์ดิจิทัลในสมัยใหม่ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นปัญหา และแนวทางการพัฒนากฎหมายให้มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

5. กฎหมายของประเทศไทย

ประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัลไว้โดยเฉพาะ ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แบ่งประเภททรัพย์สินเป็นอสังหาริมทรัพย์ และสังหาริมทรัพย์ เพื่อเป็นกรอบให้การบังคับคดีสามารถจัดการทรัพย์สินได้อย่างเหมาะสมกับสภาพของทรัพย์สินนั้น ๆ โดยสัมพันธ์กับบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาอาจนำยึดอสังหาริมทรัพย์ สังหาริมทรัพย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา รวมตลอดทั้งสิทธิต่าง ๆ มาบังคับคดีได้ ยกเว้น

¹⁴ John Locke, *Two Treatises of Government* (London: Awnsham and John Churchill, 1698), pp. 79 - 84.

¹⁵ Robert E. Rodes, Jr., "Book Review of The Right to Private Property by Jeremy Waldron," *Constitutional Commentary* 7 (November 1990): 420 - 421.

¹⁶ Kelvin F.K. Low and Megumi Hara, *Cryptoassets and Property* [Online], Available URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4103870, 2022 (May, 8).

แต่ทรัพย์สินดังกล่าวกฎหมายจะบัญญัติว่าเป็นทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี¹⁷ อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาถึงสินทรัพย์ดิจิทัล จะเห็นได้ว่าสินทรัพย์ประเภทนี้มีใช้วัตถุประสงค์รูปร่าง และมีได้อยู่ในทะเบียนทรัพย์สิน เช่น อสังหาริมทรัพย์หรือทรัพย์สินที่มีการครอบครองทางกายภาพ อีกทั้งมาตรา 6 ยังระบุถึงการโอนหรือส่งคืนโดยใช้คริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลชนิดเดียวกันและปริมาณเท่ากันแทนกันได้ แสดงให้เห็นว่ามีการยอมรับสินทรัพย์ดิจิทัลในระดับหนึ่ง ซึ่งถือเป็นการรับรองให้สินทรัพย์ดิจิทัลเป็นการชำระหนี้แทนกันได้ โดยสะท้อนถึงลักษณะทรัพย์สินที่มีมูลค่าและสามารถโอนได้ตามกฎหมาย

กระบวนการบังคับคดีถูกบัญญัติไว้ภายใต้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 4 ลักษณะ 2 ซึ่งกำหนดอำนาจ ขั้นตอน และวิธีการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล เมื่อคู่ความฝ่ายลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตาม เจ้าหนี้ต้องยื่นคำขอต่อศาลเพื่อให้ศาลออกคำบังคับ และหมายบังคับคดี เพื่อดำเนินการยึดอายัดหรือการจำหน่ายทรัพย์สินตามประเภทของทรัพย์สินที่สามารถบังคับได้

การยึดทรัพย์สิน เป็นการนำเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ทั้งสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ มาไว้ในความควบคุมของเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อนำมาชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา¹⁸ ซึ่งมีวิธีการที่แตกต่างกันออกไปตามประเภทของทรัพย์สิน โดยการยึดสังหาริมทรัพย์ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องเก็บรักษาไว้สถานที่ทำงานหรือสำนักงาน แจ้งรายการทรัพย์สินให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาและผู้ครอบครองหรือผู้ดูแลทรัพย์สินนั้นทราบ ถ้าไม่สามารถแจ้งได้ ให้ปิดประกาศไว้ที่สถานที่ทำการยึดหรือตามที่เห็นสมควร โดยต้องแสดงการยึดทรัพย์สินให้เห็นเป็นประจักษ์โดยการประทับตรา เพื่อให้ประชาชนทั่วไปรับทราบ ซึ่งการยึดสังหาริมทรัพย์นั้นย่อมมีผลไปถึงดอกผลแห่งทรัพย์สินนั้นตามมาตรา 314¹⁹ โดยไม่ต้องทำการยึดดอกผลด้วยวิธีดังกล่าวอีก²⁰ ส่วนการยึดอสังหาริมทรัพย์ จะต้องทำการยึดด้วยวิธีการนำหนังสือสำคัญมาเก็บรักษาหรือฝากไว้แก่บุคคลตามที่เห็นสมควร แสดงให้เห็นประจักษ์โดยการปิดประกาศไว้ที่ทรัพย์สินนั้นว่าได้มีการยึดทรัพย์สินนั้นแล้ว แจ้งรายการยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษา บุคคลอื่นซึ่งมีชื่อในทะเบียนว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้น และเจ้าพนักงานที่ดินหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ทราบ

¹⁷ เอียน ขุนแก้ว, การบังคับคดีแพ่ง, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร: บริษัท กรุงสยาม พับลิชชิ่ง จำกัด, 2567), หน้า 129.

¹⁸ ไพโรจน์ วายุภาพ, เรื่องเดิม, หน้า 270.

¹⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, มาตรา 314.

²⁰ ไพโรจน์ วายุภาพ, เรื่องเดิม, หน้า 272 - 273.

การอำัดสิทธิเรียกร้อยง เป็นการกระทำต่อบุคคลภายนอกซึ่งมิได้เป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดย ลูกหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิเรียกร้อยงต่อบุคคลภายนอกที่จะเรียกร้อยงให้ชำระเงิน ส่งมอบทรัพย์สิน โอน ทรัพย์สิน หรือให้ชำระหนี้ย่่างอื่น การรวบรวมเงินต้องใช่วิธีการอำัดสิทธิเรียกร้อยงตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 306 ซึ่งศาลหรือเจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจอำัดสิทธิเรียกร้อยงนั้นได้ หรือ ให้ดำเนินการโดยวิธีอื่นตามที่ศาลหรือเจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร ตามมาตรา 316²¹

ส่วนการที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด จะต้องแจ้งกำหนด วัน เวลา และ สถานที่ให้บรรดาผู้มีส่วนได้เสียทราบ เว้นแต่เป็นของสละเสี่ยง่ายสามารถนำออกขายทอดตลาดได้ทันทีตาม มาตรา 332²² โดยการให้อำนาจเจ้าพนักงานบังคับคดีขายหรือจำหน่ายทรัพย์สินได้ทันทีอยู่ในอยู่ในดุลพินิจ ของเจ้าพนักงานบังคับคดีโดยอาจเห็นเอง หรือคู่ความ หรือผู้มีส่วนได้เสียร้องขอต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี เพราะมีความยากในการที่จะขายหรือจำหน่ายทรัพย์สิน หรือเนื่องจากการชำระหนี้หนี้้นต้องอาศัยการชำระ หนี้ตอบแทนหรือด้วยเหตุอื่น และการบังคับคดีอาจล่าช้าเป็นการเสี่ยหายแก่คู่ความทุกฝ่าย หรือฝ่ายใดฝ่าย หนึ่ง หรือแก่บุคคลที่มีส่วนได้เสีย²³

6. กฎหมายของต่างประเทศ

6.1 ประเทศนิวซีแลนด์

ศาลสูงของนิวซีแลนด์ได้มีคำวินิจฉัยตามคำพิพากษา *Ruscoe v Cryptopia Ltd (in Liquidation)*²⁴ ในปี ค.ศ. 2020 ว่าคริปโทเคอร์เรนซีที่อยู่ในความดูแลของผู้ชำระบัญชีของบริษัทคริปโทเปีย (Cryptopia) นั้น เป็นทรัพย์สินตามความหมายของ *Companies Act 1993*²⁵ โดยอาศัยคุณสมบัติว่าต้องสามารถกำหนดได้ หากสินทรัพย์ดิจิทัลมีรหัสดิจิทัลเฉพาะตัว สามารถระบุปร่างโดยบุคคลที่สามได้ โดยมีกลไกทางเทคนิคใน การเข้าถึงไพรเวทคีย์ (Private Key) มีความคงทนและเสถียรภาพ แม้จะมีความผันผวนสูง แต่สามารถโอน

²¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, มาตรา 306 และมาตรา 316.

²² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, มาตรา 332.

²³ ไพโรจน์ วายุภาพ, เรื่องเดิม, หน้า 389.

²⁴ *Ruscoe v Cryptopia Ltd (in Liquidation)* [2020] NZHC 728.

²⁵ *Companies Act 1993, Sec.2.*

และแลกเปลี่ยนได้ ซึ่งมีอยู่จริงและสามารถจัดการได้ตามระบบกฎหมาย²⁶ ดังนั้นนิวซีแลนด์จึงถือว่าสินทรัพย์ดิจิทัลทุกประเภทที่สามารถพิสูจน์ได้ว่ามีคุณสมบัติในการถูกกีดกันการเข้าถึงและมีมูลค่าทางเศรษฐกิจ เป็นทรัพย์สินในข่ายแห่งการบังคับคดี

กระบวนการบังคับคดีของนิวซีแลนด์ถูกกำหนดไว้เพื่อบังคับคดีกับทรัพย์สินที่มีรูปร่างทางกายภาพ โดยก่อนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะต้องดำเนินการระบุประเภทและที่ตั้งของทรัพย์สิน คำสั่งให้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลทั้งหมดที่ลูกหนี้ครอบครองอยู่ เปิดเผยที่อยู่ของกระเป๋าดิจิทัล และวิธีการเข้าถึงไพรเวทคีย์²⁷ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการแปลงทรัพย์สินไม่มีรูปร่างให้กลายเป็นทรัพย์สินที่สามารถเข้าถึงได้ ภายใต้ข้อบังคับของศาลสูงนิวซีแลนด์ (High Court Rules 2016) ได้ใช้คำสั่งศาลแบบพิเศษเพื่อเข้าควบคุมทรัพย์สิน โดยการยึดสินทรัพย์ดิจิทัลนั้นต้องอาศัยข้อมูลสำคัญ ซึ่งศาลสามารถสั่งให้ลูกหนี้เปิดเผยสถานที่จัดเก็บสินทรัพย์ดิจิทัล หรือให้ส่งมอบไพรเวท ต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีผ่านมาตรการเผยทรัพย์สิน²⁸

การอายัดสินทรัพย์ดิจิทัล เพื่อสร้างภาระผูกพัน และตรึงทรัพย์สินไว้ ณ ตำแหน่งปัจจุบัน เพื่อป้องกันการโอนย้ายก่อนการบังคับขาย โดยมีวิธีการให้ศาลมีคำสั่งให้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลทั้งหมด รวมถึงที่อยู่กระเป๋าดิจิทัล และวิธีการเข้าถึง มีคำสั่งห้ามชั่วคราว เพื่อป้องกันไม่ให้ลูกหนี้ทำการโอนย้ายหรือลดมูลค่าของสินทรัพย์ดิจิทัลที่ค้นพบออกนอกเขตอำนาจศาล ตามคำวินิจฉัยของศาลสูงนิวซีแลนด์คดี Ecomi Technology Pte Ltd v MB Technology Ltd [2024] NZCA 47.²⁹ หรือมีคำสั่งอายัดตาม High Court Rules 2016 (NZ) Rule 17.65 เพื่อสร้างภาระผูกพันเหนือทรัพย์สินส่วนบุคคลที่ไม่มีรูปร่างของลูกหนี้³⁰

การขายทอดตลาด โดยการจำหน่ายทรัพย์สินเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ตามคำพิพากษา กระบวนการนี้อยู่ภายใต้กฎการขายทอดตลาดทรัพย์สินส่วนบุคคล โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะของ

---

²⁶ Anderson Lloyd, **Estate Planning: Protecting Your Digital Assets** [Online], Available URL: <https://www.al.nz/estate-planning-protecting-your-digital-assets/>, 2023 (June, 23).

²⁷ High Court Rules 2016 (NZ), Rule 17.58.

²⁸ Insolvency Act 2006, sec 101 – 102.

²⁹ Ecomi Technology Pte Ltd v MB Technology Ltd [2024] NZCA 47.

³⁰ High Court Rules 2016 (NZ), Rule 17.65.

สินทรัพย์ดิจิทัล โดยวิธีการจำหน่ายปรับปรุง ที่มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูงสุด³¹ การขายผ่านศูนย์ซื้อขายแลกเปลี่ยน ให้กับผู้ที่สนใจสินทรัพย์ดิจิทัลโดยตรง ภายใต้การดูแลของเจ้าหน้าที่บังคับคดีหรือผู้รับมอบอำนาจของศาล และการนำส่งเงินนั้น คำนวณจากรายได้สุทธิจากการจำหน่ายสินทรัพย์ดิจิทัลจะถูกนำมาหักค่าใช้จ่ายในการบังคับคดีทั้งหมด ซึ่งมียอดเงินคงเหลือเท่าใด จึงจะนำมาชำระคืนให้แก่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาตามลำดับสิทธิที่กฎหมายกำหนด³²

6.2 ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

สวิตเซอร์แลนด์เป็นประเทศแรกๆ ที่มีการจัดวางกรอบทางกฎหมายเพื่อรองรับสินทรัพย์ดิจิทัลอย่างเป็นระบบ ซึ่งได้มีการปรับปรุงกฎหมายแพ่ง กฎหมายว่าด้วยการบังคับคดี และกฎหมายด้านการเงิน เพื่อให้ศาล เจ้าพนักงานบังคับคดี และหน่วยงานกำกับดูแลด้านการเงินของประเทศสวิตเซอร์แลนด์ (Swiss Financial Market Supervisory Authority) สามารถดำเนินการยึดอายัด และจำหน่ายสินทรัพย์ดิจิทัลได้จริง ภายใต้หลักกฎหมายที่ชัดเจน โดยภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยการบังคับคดีและล้มละลายของสหพันธรัฐ (Swiss Debt Enforcement and Bankruptcy Act : DEBA) กำหนดให้ทรัพย์สินทุกชนิดที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ และอยู่ในดุลพินิจของลูกหนี้ อาจถูกยึดหรืออายัดเพื่อชำระหนี้ได้ ซึ่งตั้งแต่มีพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับปรุงกฎหมายเพื่อรองรับพัฒนาการของเทคโนโลยีบัญชีแจกจ่าย³³ (Federal Act on the Adaptation of Federal Law to Developments in Distributed Ledger Technology Act :DLT) ค.ศ. 2021³⁴ สวิตเซอร์แลนด์ได้ยกระดับการรับรองโทเคนดิจิทัลสามารถยึดหรืออายัดตามคำสั่งของศาลได้โดยอาศัยการเข้าถึงกระเป๋าเงินดิจิทัล หรือแพลตฟอร์มผู้ให้บริการที่อยู่ในเขตอำนาจศาล โดยมีหน่วยงานกำกับดูแลด้านการเงินของประเทศสวิตเซอร์แลนด์ (Swiss Financial Market Supervisory Authority) เป็นหน่วยงานหลักที่มีอำนาจกำหนดแนวทางควบคุมสินทรัพย์ดิจิทัลทั้งในเชิงกำกับดูแลและกระบวนการบังคับคดี³⁵

³¹ High Court Rules 2016 (NZ), Rule 17.29 - 17.31.

³² High Court Rules 2016 (NZ), Rule 17.40 - 17.46.

³³ Federal Act on Debt Enforcement and Bankruptcy (DEBA), Article. 92 - 95.

³⁴ Financial Market Supervisory Authority (FINMA), **FINMA licenses first DLT trading facility** [Online], Available URL: <https://www.finma.ch/en/news/2025/03/20250318-mm-dlt-handelssystem/>, 2025 (March, 18).

³⁵ Financial Market Supervisory Authority (FINMA), **FINMA publishes guidance on stablecoins** [Online], Available URL: <https://www.finma.ch/en/news/2024/07/20240726-m-am-06-24-stablecoins/>, 2024 (July, 26).

กระบวนการยึดทรัพย์สินของสวิตเซอร์แลนด์อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยการบังคับคดีและล้มละลายของสหพันธรัฐ (Swiss Debt Enforcement and Bankruptcy Act :DEBA)³⁶ โดยเมื่อเจ้าหนี้ยื่นคำร้องต่อสำนักงานบังคับคดี เพื่อให้ออกคำสั่งให้ชำระหนี้ หากลูกหนี้ไม่คัดค้าน หรือคัดค้านถูกเพิกถอนโดยศาล เจ้าหนี้สามารถยื่นคำร้องขอให้มีการยึดทรัพย์สินได้³⁷ ซึ่งเจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้จากธนาคาร นายจ้าง หน่วยงานของรัฐ หรือผู้ให้บริการสินทรัพย์ดิจิทัล โดยสามารถยึดสินทรัพย์ดิจิทัลได้ทั้งบิตคอยน์ (Bitcoin), อีเธอเรียม (Ethereum), สเตเบิลคอยน์ (Stablecoin), โทเคนเพื่อการลงทุน (Security Token) และโทเคนที่ไม่อาจทดแทนกันได้ (Non-Fungible Token: NFT) ซึ่งได้รับการรับรองจากแนวคำพิพากษาของศาลสูงสวิตเซอร์แลนด์ในช่วงปี ค.ศ. 2021 - 2022 ในคดี Bundesgericht (Federal Supreme Court), Case 5A_658/2021 ว่าเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าตามกฎหมาย³⁸ เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการยึดทรัพย์สินเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะต้องจัดทำบัญชีทรัพย์สินที่ยึด เพื่อนำไปจัดสรรหรือนำออกขายในภายหลัง

การอายัดทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการบังคับคดีและล้มละลายของสหพันธรัฐ (Swiss Debt Enforcement and Bankruptcy Act : DEBA) กำหนดให้เจ้าหนี้สามารถยื่นคำร้องขออายัดทรัพย์สินได้ก่อนที่จะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลในบางกรณี หากสามารถแสดงเหตุอันควรสงสัยได้ว่าลูกหนี้อาจย้ายทรัพย์สิน หรือมีความเสี่ยงต่อการชำระหนี้ในอนาคต ซึ่งการอายัดอาจทำในรูปแบบการสั่งห้ามโอนและให้ผู้ดูแลบัญชีกระเป๋าดิจิทัลระงับการทำธุรกรรมของลูกหนี้ทันที หากทรัพย์สินอยู่ในรูปแบบสินทรัพย์ดิจิทัลที่อยู่กับผู้ให้บริการควบคุมกระเป๋า หรือแพลตฟอร์มที่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานกำกับดูแลตลาดการเงินแห่งสวิตเซอร์แลนด์ (FINMA)³⁹

การขายทอดตลาด หากทรัพย์สินมีลักษณะเป็นบัญชีทรัพย์สินดิจิทัลที่อยู่ในความดูแลของผู้ให้บริการที่ได้รับใบอนุญาต เช่น ธนาคารดิจิทัล ผู้ให้บริการซื้อขายสินทรัพย์เสมือน สำนักงานบังคับคดีสามารถสั่งให้โอนทรัพย์สินเข้าสู่บัญชีกลางเพื่อการขายและแต่งตั้งเจ้าหน้าที่หรือผู้เชี่ยวชาญด้านดิจิทัลเป็นผู้จัด

³⁶ Federal Act on Debt Enforcement and Bankruptcy (DEBA), Article 1 - 3.

³⁷ Federal Act on Debt Enforcement and Bankruptcy (DEBA), Article 88 - 89.

³⁸ Bundesgericht (Federal Supreme Court), Case 5A_658/2021.

³⁹ Financial Market Supervisory Authority (FINMA), **FINMA Issues First-Ever Approval for a Stock Exchange and a Central Securities Depository for the Trading of Tokens** [Online], Available URL: <https://www.finma.ch/en/news/2021/09/finma-issues-first-ever-approval-for-a-stock-exchange-and-a-central-securities-depository-for-the-trading-of-tokens/>, 2021 (September, 10).

จำหน่ายเพื่อดำเนินการขาย โดยวิธีการขายทอดตลาดแบบดั้งเดิม ซึ่งใช้กับทรัพย์สินทั่วไป เช่น อสังหาริมทรัพย์ เครื่องจักร หรือของมีค่า ฯลฯ การขายโดยตรง ใช้เมื่อทรัพย์สินมีลักษณะเฉพาะหรือมีผู้ประมูลจำกัด และการขายแบบอิเล็กทรอนิกส์ ใช้สำหรับสินทรัพย์ดิจิทัลหรือหลักทรัพย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินมูลค่าตลาดตามข้อมูลจากระบบแลกเปลี่ยนที่ได้รับอนุญาต⁴⁰

6.3 ประเทศบราซิล

บราซิลได้มีการตรากฎหมายหลักคือ Federal Law No. 14,478 ซึ่งมีผลบังคับใช้ในปี ค.ศ. 2022 กำหนดให้สินทรัพย์ดิจิทัลถือเป็นทรัพย์สินที่สามารถถูกบังคับคดีได้ในลักษณะเดียวกับทรัพย์สินทางการเงินหรือทรัพย์สินไม่มีรูปร่าง⁴¹ โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารกลางแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล (Banco Central do Brasil : BCB) และคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดทุนแห่งบราซิล (Comissão de Valores Mobiliários : CVM) ผ่านระบบฐานข้อมูลของรัฐ ซึ่งได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพื่อเปิดช่องให้เจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถตรวจสอบหรือส่งอายัดสินทรัพย์ดิจิทัลผ่านผู้ให้บริการที่อยู่ในประเทศได้โดยตรง⁴²

กระบวนการบังคับคดีของบราซิล เริ่มจากการยึดทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบราซิล (Código de Processo Civil - CPC) มาตรา 835 กำหนดไว้ว่าศาลมีอำนาจสั่งยึดทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างได้ โดยรวมถึงคริปโทเคอร์เรนซี หรือโทเคนที่ลูกหนี้ถือไว้ในกระเป๋าดิจิทัล หากลูกหนี้เก็บไพรเวทคีย์ด้วยตนเอง ศาลสามารถเรียกเปิดเผยรหัสเข้าถึง หรืออุปกรณ์จัดเก็บ ซึ่งหากลูกหนี้ฝ่าฝืนหรือขัดคำสั่งศาล ไม่ปฏิบัติตามอาจถูกลงโทษจำคุกหรือปรับ⁴³ ส่วนการอายัดทรัพย์สินโดยคำสั่งของศาลห้ามโอน ย้าย หรือใช้ประโยชน์สินทรัพย์ในกระเป๋าที่ระบุไว้ หากพบว่าถูกโอนไปยังกระเป๋าอื่น ศาลสามารถออกคำสั่งเรียกผู้

---

⁴⁰ Schweizerische Eidgenossenschaft, **The bankruptcy process** [Online], Available URL: <https://www.kmu.admin.ch/kmu/en/home/concrete-know-how/acquiring-selling-closing-business/end-of-the-company/bankruptcy-filing-petition-creditors/bankruptcy-process.html>, 2025 (January, 30).

⁴¹ Federal Law No. 14.478/2022, Article 3 - 5.

⁴² Conselho Nacional de Justiça, **CriptoJud: novo sistema possibilita consulta on-line da posse de criptoativos por devedores** [Online], Available URL: <https://www.cnj.jus.br/criptojud-novo-sistema-possibilita-consulta-on-line-da-posse-de-criptoativos-por-devedores/>, 2025 (August, 5).

⁴³ Código de Processo Civil (CPC), Art. 835.

ถือไปรษณีย์ที่แข็งแรงได้⁴⁴ และยังใช้มาตรการการทำให้ทรัพย์สินดิจิทัลไม่อาจจำหน่ายได้ (Indisponibilidade de Bens Digitais) เพื่อป้องกันการโอนหรือเคลื่อนย้ายคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนที่อยู่ในระบบของผู้ให้บริการสินทรัพย์ดิจิทัล และควบคุมสินทรัพย์ที่อยู่ในลักษณะการเงินแบบไร้ตัวกลางและการเก็บรักษาทรัพย์สินด้วยตนเองโดยอาศัยการขอข้อมูลเสริมจากกรมสรรพากรบราซิล และการขายทอดตลาดอยู่ภายใต้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของบราซิล มาตรา 879 - 903 กำหนดขั้นตอนการประเมิน การประกาศขาย และการโอนกรรมสิทธิ์ นำไปปรับใช้กับสินทรัพย์ดิจิทัลตามพระราชบัญญัติกำกับดูแลสินทรัพย์เสมือนและผู้ให้บริการสินทรัพย์เสมือนของบราซิล (Federal Law No. 14.478/2022) โดยบราซิลใช้ระบบขายทอดตลาดแบบอิเล็กทรอนิกส์ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ได้รับอนุญาตจากสภาตุลาการแห่งชาติของบราซิล Conselho Nacional de Justiça (CNJ) เพื่อให้สามารถขายทรัพย์สินได้อย่างรวดเร็ว โปร่งใส และเปิดกว้างต่อผู้ประมูลทั่วประเทศ การประมูลออนไลน์นี้ถูกนำมาใช้กับสินทรัพย์ดิจิทัลที่สามารถระบุแหล่งเก็บและมูลค่าได้⁴⁵

6.4 สหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาได้มีการปรับปรุงกฎหมายอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับสินทรัพย์ดิจิทัล ซึ่งในช่วงปี ค.ศ. 2023 - 2025 หน่วยงานของสหรัฐอเมริกา เช่น สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (Securities and Exchange Commission – SEC) สำนักงานปราบปรามอาชญากรรมทางการเงิน (Financial Crimes Enforcement Network – FinCEN) กรมสรรพากร (Internal Revenue Service – IRS) และกระทรวงยุติธรรมสหรัฐ (U.S. Department of Justice – DOJ) ได้ยืนยันว่าสินทรัพย์ดิจิทัลอยู่ภายใต้การบังคับคดี การยึด การอายัด และการขายทอดตลาดเช่นเดียวกับทรัพย์สินประเภทอื่นๆ ซึ่งการจัดประเภทของสินทรัพย์ดิจิทัลอยู่ภายใต้หน่วยงานกำกับหลายแห่ง เช่น สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ของสหรัฐ (Securities and Exchange Commission: SEC) จัดให้สินทรัพย์ดิจิทัลบางรายการอาจเป็นหลักทรัพย์ (securities) หรือถูกเสนอขายเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาการลงทุน (investment contract) ซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายหลักทรัพย์ของรัฐบาลกลางและต้องจดทะเบียนกับ SEC คณะกรรมการกำกับ

⁴⁴ FAS Advogados, **The National Council of Justice (CNJ) has launched CriptoJud** [Online], Available URL: <https://fasadv.com.br/en/bra/publication/the-national-council-of-justice-cnj-has-launched-criptojud>, 2025 (August, 12).

⁴⁵ Código de Processo Civil (CPC), Article 879 - 903.

ซื้อขายสินค้าโภคภัณฑ์ล่วงหน้าของสหรัฐ (Commodity Futures Trading Commission: CFTC) จัดให้ Bitcoin และ Ethereum เป็น “สินค้าโภคภัณฑ์” (Commodities) หน่วยงานปราบปรามอาชญากรรมทางการเงินของกระทรวงการคลังสหรัฐ (Financial Crimes Enforcement Network: FinCEN) กำหนดให้ผู้ให้บริการสินทรัพย์ดิจิทัลเป็น “ผู้ให้บริการโอนเงิน” (Money Services Business – MSB) และกระทรวงยุติธรรมสหรัฐ (U.S. Department of Justice: DOJ) ยืนยันว่าสามารถนำไปบังคับคดีอาญาและแพ่งได้

การยึดทรัพย์สินประเภทดิจิทัล เช่น คริปโทเคอร์เรนซี (Cryptocurrency) สเตเบิลคอยน์ (Stablecoin) โทเคนเพื่อการลงทุน (Security Token) โทเคนเพื่อการลงทุน (Security Token) และโทเคนที่ไม่อาจทดแทนกันได้ (Non-Fungible Token: NFT) จะเริ่มจากการที่ศาลมีคำสั่งให้เปิดเผยแหล่งที่เก็บสินทรัพย์หรือบัญชีที่เกี่ยวข้องซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับของหน่วยงาน เช่น สำนักข่าวกรองทางการเงิน (Financial Crimes Enforcement Network : FinCEN) คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ของสหรัฐอเมริกา (Securities and Exchange Commission :SEC) หรือคณะกรรมการกำกับการซื้อขายสินค้าโภคภัณฑ์ล่วงหน้าของสหรัฐ (Commodity Futures Trading Commission : CFTC) หากลูกหนี้ไม่ให้ความร่วมมือ ศาลสามารถออกคำสั่งให้ส่งมอบทรัพย์สิน หรือคำสั่งลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาล เพื่อบังคับให้ลูกหนี้ส่งมอบ ไพรเวทคีย์ (Private Key) เอกสารยืนยันบัญชี หรือข้อมูลธุรกรรมที่เกี่ยวข้อง⁴⁶ เมื่อศาลออกคำสั่งยึด เจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถเข้าควบคุมบัญชีสินทรัพย์ดิจิทัลที่อยู่กับผู้ให้บริการแลกเปลี่ยน หรือผู้รับฝากสินทรัพย์ดิจิทัล หรือแพลตฟอร์มที่จดทะเบียนตามกฎหมายของรัฐ ลูกหนี้ไม่สามารถโอนหรือเคลื่อนย้ายทรัพย์สินได้อีกต่อไป และแพลตฟอร์มมีหน้าที่อายัดและโอนทรัพย์เข้าสู่บัญชีกลางของศาลหรือผู้จัดการทรัพย์สิน⁴⁷

การอายัดสินทรัพย์ดิจิทัล ศาลสามารถออกคำสั่งอายัดหรือระงับทรัพย์สิน เพื่อห้ามสถาบันการเงิน แพลตฟอร์มดิจิทัล หรือผู้ให้บริการสินทรัพย์เสมือน (Virtual Asset Service Provider : VASP) โอนหรือจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ โดยศาลอาจออกคำสั่งให้เปิดเผยกระเป๋าเงินดิจิทัล (Digital Wallet) หรือ ไพรเวทคีย์ (Private Key) รวมทั้งธุรกรรมย้อนหลัง ซึ่งหากฝ่าฝืนอาจถือเป็นการละเมิดคำสั่งศาล เมื่อ

⁴⁶ Blankrome, **Understanding Cryptocurrency Forfeiture: A Guide to Digital Asset Seizure** [Online], Available URL: <https://www.blankrome.com/publications/understanding-cryptocurrency-forfeiture-guide-digital-asset-seizure>, 2025 (June, 26).

⁴⁷ U.S. Marshals Service, **Asset Forfeiture** [Online], Available URL: <https://www.usmarshals.gov/what-we-do/asset-forfeiture>, 2025 (October, 16).

ทรัพย์สินถูกอายัดแล้ว ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานบังคับคดีของรัฐบาลกลางสหรัฐ เจ้าพนักงานบังคับคดีระดับรัฐหรือท้องถิ่น หรือผู้จัดการทรัพย์สินที่ศาลแต่งตั้งเป็นผู้ดูแลและควบคุมทรัพย์สินเพื่อป้องกันการโอนหรือทำลาย โดยการอายัดทรัพย์สินในสหรัฐครอบคลุมทั้งมาตรการทางแพ่ง อาญา ล้มละลาย และการบังคับตามคำพิพากษาต่างประเทศ โดยศาลสามารถสั่งอายัดสินทรัพย์ดิจิทัลได้ที่พิสูจน์ได้ว่าอยู่ในความควบคุมของลูกหนี้⁴⁸

การขายทอดตลาดสินทรัพย์ดิจิทัล เช่น บิตคอยน์ (Bitcoin), อีเธอเรียม (Ethereum) สเตเบิลคอยน์ (Stablecoin) โทเคนหลักทรัพย์ (Security Token), โทเคนที่ไม่สามารถทดแทนกันได้ (Non-Fungible Tokens - NFTs) หรือโทเคนในระบบสัญญาอัจฉริยะ (Smart Contract) ศาลสามารถสั่งขายผ่านการขายโดยคำสั่งศาล หรือ การชำระบัญชีตามคำสั่งศาล โดยลักษณะของคดีและฐานะของลูกหนี้เป็นปัจจัยกำหนด หากเป็นคดีแพ่ง ศาลอาจแต่งตั้งผู้จัดการทรัพย์สินหรือผู้ทำการประมูลคล้ายกับกรณีหุ้น บัญชีเงินฝาก หรือหลักทรัพย์ที่ถูกยึด⁴⁹ อย่างไรก็ตาม การขายทอดตลาดสินทรัพย์ดิจิทัลในสหรัฐอเมริกาไม่ได้มีรูปแบบเดียว แต่ขึ้นอยู่กับประเภทคดี เขตอำนาจศาล และสถานะของลูกหนี้ โดยศาลสามารถใช้กลไกทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศเพื่อเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัลให้เป็นเงินสดเพื่อชำระหนี้หรือริบเข้ารัฐ

7. วิเคราะห์ปัญหาและความท้าทายทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล

7.1 ปัญหาสินทรัพย์ดิจิทัลที่ควรอยู่ในขอบเขตของการบังคับคดี

ปัญหาประการแรก คือ การกำหนดขอบเขตของสินทรัพย์ดิจิทัล ที่สามารถถูกบังคับคดีได้ ภายใต้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยมุ่งศึกษาวิเคราะห์ประเภทของสินทรัพย์ดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ที่บัญญัติให้ “สินทรัพย์ดิจิทัล” หมายความรวมถึง คริปโทเคอร์เรนซี และโทเคนดิจิทัล โดยแยกประเภทตามวัตถุประสงค์การใช้งาน ซึ่งคริปโทเคอร์เรนซี เป็นหน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน มีลักษณะ

⁴⁸ FindLaw, **California Code, Code of Civil Procedure - CCP § 487.010** [Online], Available URL: <https://codes.findlaw.com/ca/code-of-civil-procedure/ccp-sect-487-010/>, 2023 (January, 1).

⁴⁹ FindLaw, **California Code, Code of Civil Procedure - CCP § 699.040** [Online], Available URL: <https://codes.findlaw.com/ca/code-of-civil-procedure/ccp-sect-699-040/>, 2023 (January, 1).

คล้ายเงินตรา แต่ไม่ใช่เงินตามกฎหมาย ขณะที่โทเคนดิจิทัล เป็นหน่วยข้อมูลที่แสดงสิทธิในโครงการ กิจการ หรือสิทธิในการได้รับสินค้าหรือบริการเฉพาะอย่าง ซึ่งสินทรัพย์ดิจิทัลทั้งสองประเภทมีคุณสมบัติ ควรอยู่ในข่ายแห่งการบังคับคดีได้ แต่ในทางปฏิบัติการบังคับคดีต้องอาศัยการพิสูจน์สิทธิ การครอบครอง และการระบุตัวตนของผู้ถือครองอย่างชัดเจน ปัญหานี้ทำให้ทรัพย์สินที่มีมูลค่าสูงในระบบดิจิทัล ไม่สามารถถูกบังคับนำมาชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ได้ ทั้งที่ในหลักกฎหมายทั่วไปทรัพย์สินทุกชนิดของลูกหนี้ควร เป็นหลักประกันทั่วไปของเจ้าหนี้ทั้งสิ้น จึงขัดต่อหลักนิติรัฐ และหลักความรับผิดชอบทางทรัพย์สิน ซึ่ง สินทรัพย์ดิจิทัลทุกประเภทควรอยู่ภายใต้การบังคับคดีเพื่อให้คำพิพากษาสามารถบังคับใช้ได้อย่างแท้จริง ตามทฤษฎีการบังคับชำระหนี้

ประเทศต่างๆ ได้พัฒนากฎหมายเพื่อให้การบังคับคดีครอบคลุมสินทรัพย์ดิจิทัลอย่างชัดเจน โดยตามคำพิพากษาคดี *Ruscoe v Cryptopia Ltd (in Liquidation)* ของศาลสูงนิวซีแลนด์ได้วินิจฉัยว่า สินทรัพย์ดิจิทัล โดยเฉพาะคริปโทเคอร์เรนซีที่อยู่ในความดูแลของผู้ชำระบัญชี ตามความหมายของ Companies Act 1993 และโทเคนที่มีลักษณะเฉพาะมีสาระสำคัญในการลงทุนหรือมีผลประโยชน์ในทาง เศรษฐกิจนั้น ถือว่าอยู่ในขอบเขตการบังคับคดีได้ ส่วนสวีเดนแลนด์กำหนดให้ทรัพย์สินทุกชนิดที่มีมูลค่า ทางเศรษฐกิจและอยู่ในดุลพินิจของลูกหนี้ อาจถูกยึดหรืออายัดเพื่อชำระหนี้ได้ บราซิลตามพระราชบัญญัติ กำกับดูแลสินทรัพย์เสมือนและผู้ให้บริการสินทรัพย์เสมือนบัญญัติให้สินทรัพย์ทางดิจิทัลที่มีลักษณะ เดียวกับทรัพย์สินทางการเงินหรือสินทรัพย์ไม่มีรูปร่าง ครอบคลุมถึงคริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัล สามารถยึดได้ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ของระบบศาลกลาง ส่วนสหรัฐอเมริกายอมรับให้สินทรัพย์ดิจิทัลทุก ประเภท ไม่ว่าจะเป็นบิตคอยน์ อีเธอเรียม สเตเบิลคอยน์ โทเคนเพื่อการลงทุน โทเคนเพื่อการใช้งาน และโท เคนที่ไม่อาจทดแทนกัน สามารถถูกยึดหรืออายัดผ่านศาลได้โดยตรง

ประเทศไทยจึงควรปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้สินทรัพย์เหล่านี้อยู่ใน ขอบเขตแห่งการบังคับคดีอย่างชัดเจน หากไม่ปรับปรุงให้ครอบคลุมสินทรัพย์ดิจิทัล การบังคับคดีจะ ไม่สามารถทำให้คำพิพากษาเกิดผลได้จริง เจ้าหนี้จะเสียสิทธิในการเข้าถึงทรัพย์สินของลูกหนี้ที่อยู่ในระบบ ดิจิทัล อีกทั้งยังเปิดช่องให้ลูกหนี้ปกปิดทรัพย์สินผ่านกระเป๋าเงินดิจิทัล ส่งผลให้ระบบบังคับคดีขาด ประสิทธิภาพและกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมโดยรวม

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบสินทรัพย์ดิจิทัลที่อยู่ในขอบเขตของการบังคับคดี

	ไทย	นิวซีแลนด์	สวิตเซอร์แลนด์	บราซิล	สหรัฐอเมริกา
ประเภทของสินทรัพย์ดิจิทัล	ไม่มี	คริปโทเคอร์เรนซี และ โทเคนที่มีลักษณะในการลงทุนหรือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ	สินทรัพย์ดิจิทัลทุกประเภทที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจและอยู่ในดุลพินิจของลูกหนี้	สินทรัพย์ดิจิทัลที่มีลักษณะเดียวกับทรัพย์สินทางการเงินหรือสินทรัพย์ไม่มีรูปร่าง	สินทรัพย์ดิจิทัลทุกประเภททั้งคริปโทเคอร์เรนซี และ โทเคนดิจิทัล
วิธีการบังคับคดี	ไม่มี	ยึดหรืออายัดไพรเวทคีย์ หรือ กระเป๋าเงินดิจิทัล	เข้าถึงกระเป๋าเงินดิจิทัล หรือ แพลตฟอร์มของผู้ให้บริการ	ผ่านระบบฐานข้อมูลของรัฐ	ผ่านศาล โดยควบคุมกระเป๋าเงินดิจิทัลของลูกหนี้

7.2 ปัญหาลักษณะของสินทรัพย์ดิจิทัลที่อาจบังคับคดีได้

สินทรัพย์ดิจิทัลถูกรับรองตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 โดยมี 2 ประเภทหลัก คือ คริปโทเคอร์เรนซี และ โทเคนดิจิทัล ที่อาจอยู่ในขอบเขตของการบังคับคดีได้ แต่ลักษณะเฉพาะของสินทรัพย์ดิจิทัลกลับก่อให้เกิดปัญหาข้อกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการบังคับคดีในทางปฏิบัติอย่างมาก ซึ่งคริปโทเคอร์เรนซี เป็นหน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน มีมูลค่าในเชิงเศรษฐกิจ โดยมีการครอบครองและกรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์ดังกล่าวไม่ได้ถือครองทางกายภาพ แต่เป็นการควบคุมทางเทคโนโลยีผ่านไพรเวทคีย์ ส่วนโทเคนดิจิทัล เป็นหน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่แสดงสิทธิของบุคคลในโครงการหรือกิจการ แบ่งเป็น โทเคนเพื่อการลงทุน โทเคนเพื่อการใช้ประโยชน์ และโทเคนที่ไม่อาจทดแทนกัน ซึ่งมีลักษณะเป็นสิทธิเรียกร้องมากกว่าทรัพย์สินที่เป็นวัตถุ อีกทั้งยังถูกบันทึกไว้ในระบบบล็อกเชนที่ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ เจ้าพนักงานจึงไม่สามารถทำได้หากไม่มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้รองรับ นอกจากนี้ โทเคนบางประเภทมีเงื่อนไขห้ามโอนหรือจำกัดสิทธิของผู้ถือ ทำให้แม้จะมีคำพิพากษาและคำสั่งบังคับคดีแล้ว ก็ไม่สามารถเปลี่ยนมือได้ในทางเทคนิค จึงมีปัญหว่าสินทรัพย์ดิจิทัลลักษณะใดบ้างที่สามารถอยู่ในขอบเขตแห่งการบังคับคดีได้ แม้จะมีคำนิยามตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 แต่เป็นเพียงการกำหนด

ขอบเขตของธุรกิจที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์เท่านั้น ส่งผลให้ยังไม่อาจระบุได้แน่ชัดว่าสินทรัพย์ดิจิทัลที่มีลักษณะใด เช่น คริปโทเคอร์เรนซีที่เก็บไว้ในกระเป๋าส่วนตัว หรือโทเคนที่ให้สิทธิทางเศรษฐกิจในโครงการ จะถือเป็นสินทรัพย์ที่เจ้าพนักงานสามารถยึดอายัด หรือขายทอดตลาดได้หรือไม่ ทำให้กระบวนการบังคับคดีต่อสินทรัพย์ดิจิทัลไม่สามารถนำมาตราฐานเดียวกับทรัพย์สินทั่วไปมาใช้ได้อย่างแท้จริง

ดังนั้น การที่ประเทศไทยยังไม่มีกำหนดลักษณะของสินทรัพย์ดิจิทัลที่สามารถบังคับคดีได้ ถือเป็นช่องว่างสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไข เพราะเจ้าพนักงานบังคับคดีไม่สามารถระบุได้ว่าสินทรัพย์ดิจิทัลประเภทใด มีลักษณะอย่างไรที่อยู่ในขอบเขตของการยึดหรืออายัดได้โดยชอบด้วยกฎหมาย จึงจำเป็นต้องบัญญัติกฎหมายกำหนดลักษณะของสินทรัพย์ดิจิทัลที่บังคับคดีได้อย่างครอบคลุม

7.3 ปัญหากระบวนการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล

กระบวนการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของไทย เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษายังคงต้องเป็นผู้แถลงรายการทรัพย์สินของลูกหนี้ เพื่อให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการ

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบกระบวนการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล

	ไทย	นิวซีแลนด์	สวิตเซอร์แลนด์	บราซิล	สหรัฐอเมริกา
การสืบค้นและตรึงสินทรัพย์	ไม่มี	ศาลสั่งให้เปิดเผยข้อมูลทั้งหมด	เจ้าพนักงานบังคับคดี สอบถามข้อมูลจากผู้ให้บริการ	มีระบบฐานข้อมูลกลางให้สอบถามข้อมูล (VASP)	ศาลสั่งระงับบัญชีสินทรัพย์ดิจิทัลผ่านผู้ให้บริการ
การยึดอายัด	ไม่มี	ศาลสั่งให้ส่งมอบไพรเวทคีย์หรือเปิดเผยข้อมูล	เจ้าพนักงานบังคับคดีสั่งระงับการโอนหรือยึดผ่านผู้ให้บริการ	ศาลสั่งให้ผู้ให้บริการโอนสินทรัพย์เข้าสู่บัญชีของรัฐ	ยึดบัญชีสินทรัพย์ดิจิทัลที่อยู่กับผู้ให้บริการหรือแพลตฟอร์มที่จดทะเบียน
การอายัด	ไม่มี	ศาลสั่งให้เปิดเผยข้อมูลกระ	ศาลสั่งอายัดหยุดการโอนชั่วคราว	ศาลสั่งอายัด	อายัดบัญชีกับสถาบันการเงิน

		เป่าเงินและส่ง มอบไปรษณีย์	บัญชีและเรียกผู้ ถือไปรษณีย์ มาแสดงตน	หรือแพลตฟอร์ม ได้โดยตรง
การขาย	ไม่มี	อยู่ภายใต้กฎ	ผู้ให้บริการขาย	ใช้แพลตฟอร์ม
ทอด		การขายทรัพย์สิน	โดยตรงหรือโอน	ฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์
ตลาด		สินส่วนบุคคล	เข้าสู่ตลาดรองที่มี ใบอนุญาต	ทรอนิกส์ของ รัฐ

7.3.1 การสืบค้นและตรึงสินทรัพย์ดิจิทัล

เจ้าหน้าที่ไม่อาจสืบค้นได้เหมือนบัญชีเงินฝาก หลักทรัพย์ หรืออสังหาริมทรัพย์ เพราะสินทรัพย์ดิจิทัลไม่ปรากฏชัดในทะเบียนของรัฐ ในขณะที่ผู้ให้บริการแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัล (VASP) ไม่ยอมให้บุคคลภายนอก รวมถึงเจ้าหน้าที่เข้าถึงข้อมูลบัญชีของลูกค้านี้ ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถแถลงรายการสินทรัพย์ดิจิทัลต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อนำยึดอายัดได้ ขณะที่นิวซีแลนด์ได้ให้ศาลออกคำสั่งให้ลูกหนี้เปิดเผยข้อมูล ที่อยู่กระเป๋าเงินดิจิทัล และไปรษณีย์เกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลทั้งหมด และมีคำสั่งห้ามชั่วคราว เพื่อป้องกันไม่ให้ลูกหนี้โอนหรือเคลื่อนย้ายสินทรัพย์ดิจิทัลออกนอกเขตอำนาจของศาลก่อนการบังคับคดี ส่วนสวีเดนและแคนาดาเจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกค้านี้จากธนาคาร นายจ้าง หน่วยงานของรัฐ หรือผู้ให้บริการสินทรัพย์ดิจิทัลได้ บราซิลมีระบบฐานข้อมูลกลางของรัฐให้ศาลสอบถามข้อมูลการถือครองสินทรัพย์ดิจิทัลได้โดยตรงจาก VASP และสหรัฐอเมริกาศาลสามารถออกคำสั่งระงับบัญชีสินทรัพย์ดิจิทัลผ่านผู้ให้บริการหรือสถาบันการเงินที่อยู่ในเขตอำนาจศาลได้

การไม่มีเครื่องมือเช่นนี้ทำให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาในประเทศไทยต้องพึ่งพาข้อมูลจากแหล่งภายนอก เช่น รายงานธุรกรรมทางการเงิน หรือการตรวจสอบเส้นทางธุรกรรมในบล็อกเชนด้วยตนเอง ซึ่งไม่สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานอย่างเป็นทางการในการยึดหรืออายัดสินทรัพย์ดิจิทัลได้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการบัญญัติให้อำนาจศาลออกคำสั่งเฉพาะสำหรับสินทรัพย์ดิจิทัล เช่น คำสั่งเปิดเผยข้อมูลดิจิทัล และคำสั่งตรึงทรัพย์สินในระบบเครือข่าย ระบบฐานข้อมูลดิจิทัลของรัฐ และการสอบถามข้อมูลจากผู้ให้บริการสินทรัพย์ดิจิทัล โดยอาจใช้เทคโนโลยีบล็อกเชนเข้ามาช่วยในการบันทึกการอายัด เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้อย่างโปร่งใสและป้องกันการเคลื่อนย้ายทรัพย์สินระหว่างกระบวนการบังคับคดี

7.3.2 การยึดสินทรัพย์ดิจิทัล

การยึดสินทรัพย์ดิจิทัลที่ดำรงอยู่ในเครือข่ายบล็อกเชนและถูกควบคุมด้วยไพรเวทคีย์ไม่สามารถกระทำได้โดยการเข้าครอบครองทางกายภาพ แต่ต้องกระทำโดยการเข้าถึงสิทธิการควบคุม หรือไพรเวทคีย์ โดยในนิวซีแลนด์ อาศัยคำสั่งศาลให้ลูกหนี้เปิดเผยที่อยู่กระเป๋าดิจิทัลหรือส่งมอบไพรเวทคีย์ เพื่อให้เจ้าหน้าที่เข้ายึดสินทรัพย์ดิจิทัลได้ ส่วนสวีเดนและเดนมาร์กให้อำนาจเจ้าหน้าที่สอบถามข้อมูลจากธนาคารหรือผู้ให้บริการสินทรัพย์ดิจิทัลและออกคำสั่งระงับการโอน เพื่อยึดสินทรัพย์ที่อยู่ในเขตอำนาจของรัฐได้โดยตรง บราซิลใช้คำสั่งศาลส่งตรงผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ไปยังผู้ให้บริการที่ถูกกำกับให้โอนเข้ากระเป๋าบังคับคดีของรัฐ หรือปรับรูปแบบยึดตามลักษณะการถือครองของลูกหนี้ และสหรัฐอเมริกาให้ศาลออกหมายบังคับคดี หรือหมายยึดทรัพย์ เพื่อให้เจ้าพนักงานเข้ายึดบัญชีสินทรัพย์ดิจิทัลของลูกหนี้ที่อยู่กับผู้ให้บริการแลกเปลี่ยน หรือผู้รับฝากสินทรัพย์ดิจิทัล หรือแพลตฟอร์มที่จดทะเบียนตามกฎหมายของแต่ละรัฐ หากประเทศไทยยังไม่ปฏิบัติตามแนวทางของต่างประเทศ จะเกิดปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ

- 1) การยึดไม่สามารถกระทำได้จริง เพราะไม่สามารถเข้าถึงสินทรัพย์ในระบบบล็อกเชนได้
- 2) ความเสี่ยงในการเข้าถึงข้อมูลส่วนตัวของลูกหนี้โดยมิชอบ ซึ่งอาจขัดต่อกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
- 3) การขาดมาตรฐานการเก็บรักษาสินทรัพย์ที่ยึดไว้ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายหากหน่วยงานบังคับคดีสูญหายหรือถูกแฮก

ดังนั้นประเทศไทยจึงควรบัญญัติหลักเกณฑ์การยึดสินทรัพย์ดิจิทัลโดยเฉพาะ เช่น กำหนดให้ลูกหนี้ต้องส่งมอบไพรเวทคีย์ภายใต้การควบคุมของศาล หรือให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดสินทรัพย์ดิจิทัลผ่านผู้ให้บริการสินทรัพย์ดิจิทัลที่ได้รับอนุญาต เพื่อให้กระบวนการยึดสามารถดำเนินได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายและปลอดภัยในเชิงเทคนิค

7.3.3 การอายัดทรัพย์สิน

การอายัดเป็นมาตรการสำคัญที่ใช้ป้องกันไม่ให้ลูกหนี้โอนหรือจำหน่ายทรัพย์สินออกไปก่อนที่จะมีการยึดหรือขายทอดตลาด ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง การอายัดมักใช้กับสิทธิเรียกร้องหรือทรัพย์สินที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลภายนอก เช่น เงินฝากในธนาคาร หรือหุ้นในบริษัท โดยการส่งหนังสืออายัดไปยังผู้ถือแทนให้ระงับการโอนหรือชำระหนี้ให้ลูกหนี้ ซึ่งสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีตัวกลางและไม่อยู่ในการดูแลของบุคคลภายนอก ทำให้ไม่สามารถส่งหนังสืออายัดแบบเดิม

ได้ ในกรณีที่ลูกหนี้เก็บสินทรัพย์ไว้ในศูนย์ซื้อขายแลกเปลี่ยน การอายัดสินทรัพย์อาจทำได้โดยส่งหนังสือไปยังศูนย์ซื้อขายให้ระงับบัญชีของลูกหนี้ แต่ในปัจจุบันประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของไทยยังไม่ให้อำนาจเจ้าพนักงานบังคับคดีโดยตรงในการมีคำสั่งเช่นนั้น

ขณะที่ต่างประเทศได้มีการพัฒนา โดยนิวซีแลนด์ใช้มาตรการระงับการเคลื่อนย้ายสินทรัพย์ดิจิทัลข้ามเขตอำนาจศาล รวมถึงบังคับให้ลูกหนี้เปิดเผยข้อมูลกระเป๋าเงินและไพรเวทคีย์ และให้อำนาจศาลและเจ้าหน้าที่อายัดสินทรัพย์ดิจิทัลได้แม้ก่อนพิสูจน์ความผิด ส่วน สวิตเซอร์แลนด์ให้ศาลออกคำสั่งอายัด เพื่อหยุดการโอนสินทรัพย์ดิจิทัลได้ชั่วคราว สำหรับบราซิล ศาลสามารถออกคำสั่งไปยังบัญชีต่อเนื่อง หรือเรียกผู้ถือไพรเวทคีย์มาชี้แจง และใช้มาตรการการทำให้ทรัพย์สินดิจิทัลไม่อาจจำหน่ายได้ เพื่อป้องกันการโอนหรือเคลื่อนย้าย โดยเก็บรักษาทรัพย์สินด้วยตนเองซึ่งอาศัยการขอข้อมูลเสริมจากกรมสรรพากรบราซิล และในสหรัฐอเมริกา ศาลสามารถออกคำสั่งอายัดและระงับสินทรัพย์ดิจิทัล โดยให้สถาบันการเงินอายัดบัญชีไว้จนกว่าจะมีคำสั่งยึดหรือขายทอดตลาดต่อไป

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยจำเป็นต้องมีกฎหมายเฉพาะ หากยังไม่มีการปรับปรุงอาจเกิดผลเสียหลายประการ ได้แก่ 1) ลูกหนี้สามารถโอนสินทรัพย์ออกจากระบบได้ทันทีหลังทราบคำพิพากษา 2) ศาลไม่สามารถป้องกันการสูญหายของสินทรัพย์ดิจิทัลได้ และ 3) การบังคับคดีจะล่าช้าและไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงควรบัญญัติให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งอายัดสินทรัพย์ดิจิทัล โดยเฉพาะ เช่น คำสั่งห้ามโอนเหรียญในบัญชีลูกหนี้ คำสั่งตรึงกระเป๋าเงินในระบบบล็อกเชน หรือคำสั่งให้ผู้ให้บริการระงับธุรกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กระบวนการอายัดเกิดผลทางกฎหมายจริง และสอดคล้องกับแนวทางของต่างประเทศ

7.3.4 การขายทอดตลาด

การขายทอดตลาดทรัพย์สินทั่วไป เช่น บ้าน ที่ดิน หรือยานพาหนะ จะต้องดำเนินการโดยกรมบังคับคดีผ่านระบบประมูลสาธารณะ แต่สินทรัพย์ดิจิทัลมีลักษณะพิเศษ อยู่ในระบบเครือข่าย ไม่สามารถนำมาจัดประมูลในสถานที่จริงได้ อีกทั้งมูลค่าของสินทรัพย์ดิจิทัลมีความผันผวนสูง ทำให้การกำหนดราคาประมูลเริ่มต้นเป็นเรื่องยาก หากไม่มีกลไกการตีราคาที่อ้างอิงจากตลาดแบบเรียลไทม์ อาจทำให้รัฐหรือเจ้าหนี้ได้รับมูลค่าต่ำกว่าความเป็นจริง ขณะที่นิวซีแลนด์อยู่ภายใต้กฎการขายทอดตลาดทรัพย์สินส่วนบุคคลตามลักษณะของสินทรัพย์ดิจิทัล โดยมีวิธีการจำหน่ายที่ปรับปรุง การขายผ่านศูนย์ซื้อขายแลกเปลี่ยน การขายส่วนตัว และการนำส่งเงิน ส่วนสวิตเซอร์แลนด์ ศาลหรือหน่วยงานบังคับคดีอาจประสานงานกับผู้ให้บริการที่ควบคุมกระเป๋าสินทรัพย์ หรือธนาคารดิจิทัล เพื่อทำการขายโดยตรงหรือโอน

เข้าสู่ตลาดรองที่มีใบอนุญาต บราซิลใช้ระบบขายทอดตลาดแบบอิเล็กทรอนิกส์ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ได้รับอนุญาตจากสภาตุลาการแห่งชาติของบราซิล Conselho Nacional de Justiça (CNJ) เพื่อให้สามารถขายทรัพย์สินได้อย่างรวดเร็ว โปร่งใส และเปิดกว้างต่อผู้ประมูลทั่วประเทศ และสหรัฐอเมริกา หน่วยงานบังคับคดีใช้ระบบประมูลออนไลน์เพื่อขายสินทรัพย์ดิจิทัล โดยมีข้อกำหนดให้ผู้ประมูลต้องผ่านการยืนยันตัวตน และโอนเงินล่วงหน้า เพื่อป้องกันการฟอกเงินและการเข้าประมูลโดยบุคคลที่ไม่เปิดเผยตัว การขายทอดตลาดแบบดิจิทัลนี้ทำให้รัฐสามารถจำหน่ายสินทรัพย์ได้อย่างโปร่งใสและรวดเร็ว

หากประเทศไทยยังไม่มีกลไกการขายทอดตลาดสินทรัพย์ดิจิทัล จะเกิดผลกระทบ ได้แก่

- 1) ทรัพย์ที่ยึดไว้ไม่สามารถจำหน่ายได้ ทำให้เจ้าหนี้ไม่ได้รับชำระหนี้
- 2) มูลค่าทรัพย์อาจลดลงอย่างรวดเร็วระหว่างรอการขาย เพราะราคาตลาดผันผวน และ
- 3) การเก็บรักษาทรัพย์ไว้นานเพิ่มความเสี่ยงต่อการถูกแฮกหรือสูญหาย ดังนั้น จึงควรมีกฎหมายหรือระเบียบเฉพาะของกรมบังคับคดีเกี่ยวกับการขายทอดตลาดสินทรัพย์ดิจิทัล เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ของรัฐ เพื่อให้กระบวนการขายทอดตลาดดิจิทัลเป็นไปอย่างปลอดภัย ถูกกฎหมาย และสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างแท้จริง

8. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

8.1 บทสรุป

การศึกษาปัญหาและความท้าทายทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล การเข้ามาของสินทรัพย์ดิจิทัลได้สร้างช่องว่างทางกฎหมาย และความท้าทายเชิงโครงสร้างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนต่อระบบกฎหมายบังคับคดีของประเทศไทย ซึ่งยังไม่มีการพัฒนาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาค 4 ลักษณะ 2 ว่าด้วยการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งเพื่อรองรับสินทรัพย์ดิจิทัล แม้จะมีการนิยามความหมายของสินทรัพย์ดิจิทัลไว้ในพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 แต่ยังคงขาดกลไกเฉพาะที่มีประสิทธิภาพในการรองรับการยึดอายัด และขายทอดตลาดสินทรัพย์ดิจิทัลโดยตรง ซึ่งจากการวิเคราะห์พบปัญหาสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

- 1) ปัญหาสินทรัพย์ดิจิทัลที่ควรอยู่ในขอบเขตของการบังคับคดี โดยสินทรัพย์ดิจิทัลนั้นแม้ไม่มีรูปร่าง แต่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจและสามารถโอนแลกเปลี่ยนกันได้ ซึ่งควรอยู่ในขอบเขตของการบังคับคดี

ในทางปฏิบัติการบังคับคดีในปัจจุบันยังต้องอาศัยการพิสูจน์สิทธิ การครอบครอง และการระบุตัวผู้ถือครอง แต่สินทรัพย์ดิจิทัลที่อยู่ในระบบเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ ยังไม่มีวิธีการที่จะสามารถนำมาบังคับคดีชำระหนี้ ให้เจ้าหนี้ได้ และยังไม่มีการกำหนดให้แน่ชัดว่าสินทรัพย์ดิจิทัลประเภทใดบ้างที่ควรบังคับคดีได้

2) ปัญหาลักษณะของสินทรัพย์ดิจิทัลที่อาจบังคับคดีได้ สินทรัพย์ดิจิทัลเป็นทรัพย์สินรูปแบบใหม่ที่มีคุณสมบัติแตกต่างจากทรัพย์สินทั่วไปในโลกกายภาพ แต่ในเชิงกฎหมายทั้งคริปโทเคอร์เรนซี และโทเคนดิจิทัล ยังคงมีลักษณะสำคัญบางประการที่อาจทำให้สามารถนำเข้าสู่กระบวนการบังคับคดีได้ คือ มีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่แท้จริง สามารถโอนได้ และมีผู้ครอบครองหรือควบคุมที่สามารถระบุได้ หากรัฐกำหนดกลไกทางกฎหมายและเทคนิคให้สามารถเข้าถึงสิทธิดังกล่าวได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

3) ปัญหากระบวนการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล เริ่มจากขั้นตอนการสืบทรัพย์สิน ยังขาดกลไกที่ให้อำนาจรัฐ ศาล หรือเจ้าพนักงานบังคับคดี เข้าถึงข้อมูลการถือครองสินทรัพย์ดิจิทัลของลูกหนี้จากผู้ให้บริการแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัล (VASP) ได้โดยตรง การออกคำสั่งยึดหรืออายัดสินทรัพย์ดิจิทัล ยังไม่มีรูปแบบเฉพาะสำหรับสินทรัพย์ดิจิทัล การยึดทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมุ่งเน้นไปที่การนำทรัพย์สินมาเก็บรักษาไว้กับเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อเตรียมนำออกขายทอดตลาดเท่านั้น การอายัดทรัพย์สินยังคงมีความท้าทายในทางปฏิบัติ เนื่องจากความเร็วในการทำธุรกรรมและความเป็นกลางของเทคโนโลยีบล็อกเชน และการขายทอดตลาดที่รวดเร็วและเหมาะสม ดังนั้น กระบวนการบังคับคดีของประเทศไทยยังคงต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้ครอบคลุมกับสินทรัพย์ดิจิทัล

8.2 ข้อเสนอแนะ

8.2.1 การกำหนดประเภทของสินทรัพย์ดิจิทัลตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ที่สามารถบังคับคดีได้มี โดยแยกประเภทตามวัตถุประสงค์การใช้งาน โดยให้ครอบคลุมว่ามีสินทรัพย์ดิจิทัลประเภทใดบ้างที่สามารถบังคับคดีได้ ซึ่งยังไม่มีการบัญญัติกฎหมายเพื่อรองรับประเภทของสินทรัพย์ดิจิทัล

ควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยกำหนดหมวดเพิ่มเติม หมวด 2/1 “การบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล” เกี่ยวกับกำหนดประเภทของสินทรัพย์ดิจิทัล และให้แยกประเภทสินทรัพย์ดิจิทัลที่อาจบังคับคดีได้ ดังนี้

“ มาตรา 345/1 สินทรัพย์ดิจิทัลที่อาจอยู่ในความรับผิดแห่งการบังคับคดี ได้แก่

(1) คริปโทเคอร์เรนซี เช่น บิตคอยน์ อีเธอเรียม หรือสแตเบิลคอยน์ ที่ใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนหรือเก็บมูลค่าได้ในระบบบล็อกเชน

(2) โทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุน เช่น โทเคนที่ออกโดยบริษัทเพื่อระดมทุนในโครงการอสังหาริมทรัพย์ หรือโทเคนที่ให้สิทธิในส่วนแบ่งกำไรของกิจการ ซึ่งผู้ถือมีสิทธิรับผลตอบแทนตามสัดส่วนการลงทุน

(3) โทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์ เช่น โทเคนที่ให้สิทธิแลกสินค้า บริการ หรือสิทธิพิเศษเฉพาะในระบบ ที่ใช้ชำระค่าธรรมเนียมในแพลตฟอร์ม หรือใช้แลกบริการในเครือข่ายบันเทิงดิจิทัล

(4) สิทธิในสินทรัพย์ดิจิทัลอื่นตามที่กฎหมายกำหนด เช่น สิทธิในสินทรัพย์ดิจิทัลรูปแบบใหม่ที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ หรือโทเคนที่ไม่อาจทดแทนกันได้ ซึ่งแสดงสิทธิในผลงานศิลปะ ดนตรี หรือของสะสมดิจิทัล”

8.2.2 ลักษณะของสินทรัพย์ดิจิทัลที่อาจบังคับคดีได้ สินทรัพย์ดิจิทัลมีลักษณะและสิทธิทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน บางประเภทมีมูลค่าและสามารถโอนสิทธิได้จริง แต่บางประเภทเป็นเพียงสิทธิการใช้งานในระบบ หากไม่มีการบัญญัติจัดประเภทและลักษณะของสินทรัพย์ดิจิทัลที่ชัดเจน ย่อมเกิดความไม่แน่นอนในการตีความว่าสินทรัพย์ใดที่บังคับคดีได้ ส่งผลให้เจ้าหนี้สูญเสียสิทธิในการได้รับชำระหนี้ และทำให้คำพิพากษาของศาลไม่สามารถเกิดผลจริงในโลกดิจิทัล

ควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หมวด 2/1 “การบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล” เพื่อระบุให้ชัดว่าสินทรัพย์ดิจิทัลที่มีลักษณะอย่างไรเป็นทรัพย์สินที่อาจอยู่ในความรับผิดแห่งการบังคับคดีได้ ดังนี้

“ มาตรา 345/2 สินทรัพย์ดิจิทัลที่มีลักษณะดังต่อไปนี้อาจอยู่ในความรับผิดแห่งการบังคับคดี ได้แก่

(1) คริปโทเคอร์เรนซี ที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ สามารถโอนหรือแลกเปลี่ยนได้ในระบบอิเล็กทรอนิกส์ และอยู่ภายใต้การควบคุมของบุคคลโดยไพรเวทคีย์

(2) โทเคนดิจิทัล ซึ่งให้สิทธิในการลงทุน การใช้ประโยชน์ หรือสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินหรือบริการใดที่มีมูลค่าและสามารถโอนได้

(3) สิทธิในทรัพย์สินดิจิทัลอื่น เช่น โทเคนที่ไม่อาจทดแทนกันได้ ซึ่งมีมูลค่าในทางเศรษฐกิจและสามารถโอนได้

8.2.3 การสืบค้นและตรึงสินทรัพย์ดิจิทัล เพื่อให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบว่าลูกหนี้มีทรัพย์สินใดที่สามารถยึดหรืออายัดได้ ควรแก้ไขบัญญัติมาตราเพิ่มเติม โดยขยายขอบเขตอำนาจของศาลให้สามารถเรียกข้อมูลจากบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการถือครองสินทรัพย์ดิจิทัล และให้อำนาจออกคำสั่ง “ระงับการเคลื่อนไหวชั่วคราว” เพื่อป้องกันการโอนสินทรัพย์ระหว่างกระบวนการได้ส่วน ทั้งนี้ การแก้ไขดังกล่าวควรจัดทำเป็นกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยเพิ่มบทบัญญัติมาตรา 277/1 ดังนี้

“มาตรา 277/1 ในกรณีที่ทรัพย์สินในการบังคับคดีของลูกหนี้ตามคำพิพากษามาตรา 277 วรรคหนึ่ง เป็นสินทรัพย์ดิจิทัล หรือทรัพย์สินที่อยู่ในระบบอิเล็กทรอนิกส์ ศาลหรือเจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้ให้บริการสินทรัพย์ดิจิทัล ผู้ให้บริการกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ หรือบุคคลซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าครอบครองหรือควบคุมสินทรัพย์ดังกล่าว เปิดเผยข้อมูลที่จำเป็นเพื่อการบังคับคดี และให้ระงับการโอนหรือเคลื่อนย้ายสินทรัพย์นั้นเป็นการชั่วคราวจนกว่าการบังคับคดีจะเสร็จสิ้น

การเปิดเผยข้อมูลและการระงับการโอนดังกล่าว ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดโดยกฎกระทรวง โดยคำนึงถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และความมั่นคงของระบบสินทรัพย์ดิจิทัล”

8.2.4 การยึดสินทรัพย์ดิจิทัล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กำหนดไว้เฉพาะทรัพย์สินที่จับต้องได้หรือมีทะเบียน แต่ไม่อาจใช้บังคับได้กับสินทรัพย์ดิจิทัลซึ่งไม่มีรูปร่าง ไม่มีทะเบียน และไม่สามารถเข้าครอบครองทางกายภาพได้ จึงควรบัญญัติเพิ่ม มาตรา 315/1 เพื่อให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจยึดสินทรัพย์ดิจิทัล และให้ผู้ให้บริการ โอนสินทรัพย์ดังกล่าวไปยังกระเป๋าเงินกลางของกรมบังคับคดี เพื่อเก็บรักษาไว้ระหว่างดำเนินการ ดังนี้

“มาตรา 315/1 การยึดสินทรัพย์ดิจิทัลของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ให้ศาลมีคำสั่งให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเปิดเผยข้อมูลกระเป๋าเงินดิจิทัล ส่งมอบไพรเวทคีย์ หรือนามแฝงที่ใช้ เพื่อให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเข้ายึดบัญชีสินทรัพย์ดิจิทัลที่อยู่กับผู้ให้บริการหรือแพลตฟอร์มที่จดทะเบียนตามกฎหมาย และให้โอนสินทรัพย์ดิจิทัลเข้าสู่ระบบกระเป๋าเงินดิจิทัลกลางของกรมบังคับคดี เพื่อเก็บรักษาไว้เป็นการชั่วคราวจนกว่าจะได้ดำเนินการขายทอดตลาดหรือจำหน่ายตามคำพิพากษาเสร็จสิ้น

การยึด การเก็บรักษา และการโอนสินทรัพย์ดิจิทัล ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยให้คำนึงถึงความมั่นคงปลอดภัยทางดิจิทัล และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของคู่ความ”

8.2.5 การอายัดสินทรัพย์ดิจิทัล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อระงับการโอนสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ที่มีต่อบุคคลภายนอก ซึ่งใช้บังคับได้เฉพาะสิทธิเรียกร้อง เช่น เงินฝากในธนาคารหรือค่าจ้าง แต่ยังไม่ครอบคลุม “สินทรัพย์ดิจิทัล” ซึ่งเป็นทรัพย์สินไม่มีรูปร่างและอยู่ในระบบกระจายศูนย์ ที่ลูกหนี้ถือครองผ่านระบบบล็อกเชน ทำให้ไม่สามารถอายัดหรือระงับการโอนได้ในทางปฏิบัติ สินทรัพย์ดิจิทัลจึงไม่อยู่ในขอบเขตของบทบัญญัติดังกล่าว

ควรแก้ไขบัญญัติเพิ่ม มาตรา 316/1 ให้ศาลหรือเจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจออกคำสั่งอายัดสินทรัพย์ดิจิทัลทางอิเล็กทรอนิกส์ต่อผู้ให้บริการสินทรัพย์ดิจิทัล เพื่อห้ามมิให้โอนหรือเปลี่ยนแปลงสิทธิในสินทรัพย์ดังกล่าวจนกว่าจะเสร็จสิ้นการบังคับคดี ทั้งนี้ ผู้ให้บริการที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวควรมีโทษทางปกครองหรือทางอาญา เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ความร่วมมือ ดังนี้

“มาตรา 316/1 ในกรณีที่ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็น สินทรัพย์ดิจิทัล ตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ให้ศาลหรือเจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจออกคำสั่งอายัดสินทรัพย์ดิจิทัลได้ โดยให้ส่งคำสั่งดังกล่าวไปยังผู้ให้บริการสินทรัพย์ดิจิทัล ผู้ให้บริการกระเป๋าสินทรัพย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือบุคคลอื่นซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าครอบครองหรือควบคุมสินทรัพย์นั้น

เมื่อได้รับคำสั่งอายัด บุคคลดังกล่าวตามวรรคหนึ่งต้องระงับการโอน เคลื่อนย้าย หรือเปลี่ยนแปลงสิทธิในสินทรัพย์ดิจิทัลนั้น และต้องรายงานสถานะการถือครองสินทรัพย์ต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีภายในระยะเวลาที่กำหนด

การอายัดสินทรัพย์ดิจิทัล การรายงานข้อมูล และการปลดอายัด ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยคำนึงถึงความมั่นคงปลอดภัยของระบบสินทรัพย์ดิจิทัล และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของคู่ความ”

8.2.6 การขายทอดตลาดสินทรัพย์ดิจิทัล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กำหนดไว้เฉพาะวิธีการขายทอดตลาด “ทรัพย์สินที่จับต้องได้” ซึ่งต้องจัดให้มีสถานที่ขายทอดตลาดและประกาศราคาอย่างเปิดเผย แต่กระบวนการดังกล่าวไม่สอดคล้องกับลักษณะของสินทรัพย์ดิจิทัล ดังนั้น เพื่อให้การขายทอดตลาดเป็นไปอย่างโปร่งใสและสะท้อนราคาตลาดจริง ควรบัญญัติเพิ่ม มาตรา 331/1 ให้การขาย

ทอดตลาดสินทรัพย์ดิจิทัลกระทำผ่านศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลที่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ หรือผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ของกรมบังคับคดี โดยให้มีการกำหนดราคากลางตามมูลค่าตลาด และบันทึกการขายไว้ในระบบบล็อกเชนเพื่อความโปร่งใส ดังนี้

“มาตรา 331/1 ในกรณีสินทรัพย์ซึ่งถูกยึดหรืออายัดไว้เพื่อการบังคับคดีเป็น สินทรัพย์ดิจิทัล ตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ให้การขายทอดตลาดกระทำโดยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ผ่านศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลที่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ หรือผ่านระบบขายทอดตลาดอิเล็กทรอนิกส์ของกรมบังคับคดี

ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีประกาศรายละเอียดเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลที่จะขายทอดตลาด พร้อมกำหนดราคากลางตามมูลค่าตลาดในวันประกาศขาย และให้เปิดเผยต่อสาธารณะ โดยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ผู้ประสงค์จะซื้อสามารถเสนอราคาได้โดยเสรี

การขายทอดตลาดดังกล่าวให้ถือว่ามีผลเช่นเดียวกับการขายทอดตลาดตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ และราคาที่ได้จากการขายให้ถือเป็นราคาตลาดที่ชอบด้วยกฎหมาย

หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และการรักษาความปลอดภัยของระบบอิเล็กทรอนิกส์สำหรับการขายทอดตลาด ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยคำนึงถึงความมั่นคงปลอดภัยทางเทคโนโลยี และการป้องกันการฟอกเงินหรือการใช้สินทรัพย์ดิจิทัลเพื่อวัตถุประสงค์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย”

เอกสารอ้างอิง

พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561

ไพโรจน์ วายุภาพ. คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 4 วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษา และการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง. กรุงเทพมหานคร: บริษัท กรุงสยาม พับลิชชิ่ง จำกัด, 2561.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

เอื้อน ขุนแก้ว. การบังคับคดีแพ่ง. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: บริษัท กรุงสยาม พับลิชชิ่ง จำกัด, 2567.

Advogados. FAS. **The National Council of Justice (CNJ) has launched CriptoJud** [Online].

Available URL: <https://fasadv.com.br/en/bra/publication/the-national-council-of-justice-cnj-has-launched-criptojud>, 2025 (August, 12).

Blankrome. **Understanding Cryptocurrency Forfeiture: A Guide to Digital Asset Seizure** [Online].

Available URL: <https://www.blankrome.com/publications/understanding-cryptocurrency-forfeiture-guide-digital-asset-seizure>, 2025 (June, 26).

Bundesgericht (Federal Supreme Court), Case 5A_658/2021.

Code civil (France), article 2284.

Codigo de Processo Civil (CPC).

Conselho Nacional de Justiça. **CriptoJud: novo sistema possibilita consulta on-line da posse de**

criptoativos por devedores [Online]. Available URL: <https://www.cnj.jus.br/criptojud-novo-sistema-possibilita-consulta-on-line-da-posse-de-criptoativos-por-devedores/>, 2025 (August, 5).

Companies Act 1993.

David. Rene. and John E. C. Brierley. **Major Legal Systems in the World Today: An Introduction to the Comparative Study of Law**. London: Stevens & Sons, 1968.

Dicey. A. V. **Introduction to the Study of the Law of the Constitution**. 8th ed. London: Macmillan, 1915.

Ecomi Technology Pte Ltd v MB Technology Ltd [2024] NZCA 47.

Eidgenossenschaft. Schweizerische. **The bankruptcy process** [Online]. Available URL:

<https://www.kmu.admin.ch/kmu/en/home/concrete-know-how/acquiring-selling-closing-business/end-of-the-company/bankruptcy-filing-petition-creditors/bankruptcy-process.html>, 2025 (January, 30).

EU Blockchain Observatory and Forum. **NFT – Legal Token Classification**. Brussels: European Commission, 2022.

European Commission Of Human Rights Application No. 22774/93.

Federal Act on Debt Enforcement and Bankruptcy (DEBA).

Federal Law No. 14.478/2022.

Financial Market Supervisory Authority (FINMA), **FINMA Issues First-Ever Approval for a Stock Exchange and a Central Securities Depository for the Trading of Tokens** [Online], Available URL: <https://www.finma.ch/en/news/2021/09/finma-issues-first-ever-approval-for-a-stock-exchange-and-a-central-securities-depository-for-the-trading-of-tokens/>, 2021 (September, 10).

Financial Market Supervisory Authority (FINMA). **FINMA licenses first DLT trading facility** [Online]. Available URL: <https://www.finma.ch/en/news/2025/03/20250318-mm-dlt-handelssystem/>, 2025 (March, 18).

Financial Market Supervisory Authority (FINMA). **FINMA publishes guidance on stablecoins**[Online]. Available URL: <https://www.finma.ch/en/news/2024/07/20240726-m-am-06-24-stablecoins/>, 2024 (July, 26).

FindLaw. **California Code, Code of Civil Procedure - CCP § 487.010** [Online]. Available URL: <https://codes.findlaw.com/ca/code-of-civil-procedure/ccp-sect-487-010/>, 2023 (January, 1).

FindLaw. **California Code, Code of Civil Procedure - CCP § 699.040** [Online]. Available URL: <https://codes.findlaw.com/ca/code-of-civil-procedure/ccp-sect-699-040/>, 2023 (January, 1).

High Court Rules 2016 (NZ).

Insolvency Act 2006.

Kochergin. Dmitry. “Crypto-Assets: Economic Nature, Classification and Regulation of Turnover,” **International Organisations Research Journal** 17, 3 (2022): 1 - 130.

LawTeacher. **The Rule of Law Lecture** [Online]. Available URL: <https://www.lawteacher.net/lectures/public-law/the-rule-of-law/>, 2025 (October, 25).

Lloyd. Anderson. **Estate Planning: Protecting Your Digital Assets** [Online]. Available URL: <https://www.al.nz/estate-planning-protecting-your-digital-assets/>, 2023 (June, 23).

Locke. John. *Two Treatises of Government* London: Awnsham and John Churchill, 1698.

Low. Kelvin F.K. and Megumi Hara. **Cryptoassets and Property** [Online]. Available URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4103870, 2022 (May, 8).

Rodes. Robert E. Jr. “Book Review of *The Right to Private Property* by Jeremy Waldron.” **Constitutional Commentary** 7, (November 1990): 420 - 421.

Ruscoe v Cryptopia Ltd (in Liquidation) [2020] NZHC 728.

Sweet. Alec Stone. and Jud Mathews. “Proportionality Balancing and Global Constitutionalism,” **Columbia Journal of Transnational Law** 47, 1 (2008): 1 - 159.

U.S. Marshals Service. **Asset Forfeiture** [Online]. Available URL: <https://www.usmarshals.gov/what-we-do/asset-forfeiture>, 2025 (October, 16).